

2023-2028: Friese Front, Doggersbank en Klaverbank

Natura 2000-beheerplannen op de EEZ: De Noordzee

Dit is een uitgave van

Rijkswaterstaat

www.rijkswaterstaat.nl
0800 - 8002

januari 2023 | **CD0522NB001**



Foto © Dutch Maritime Productions

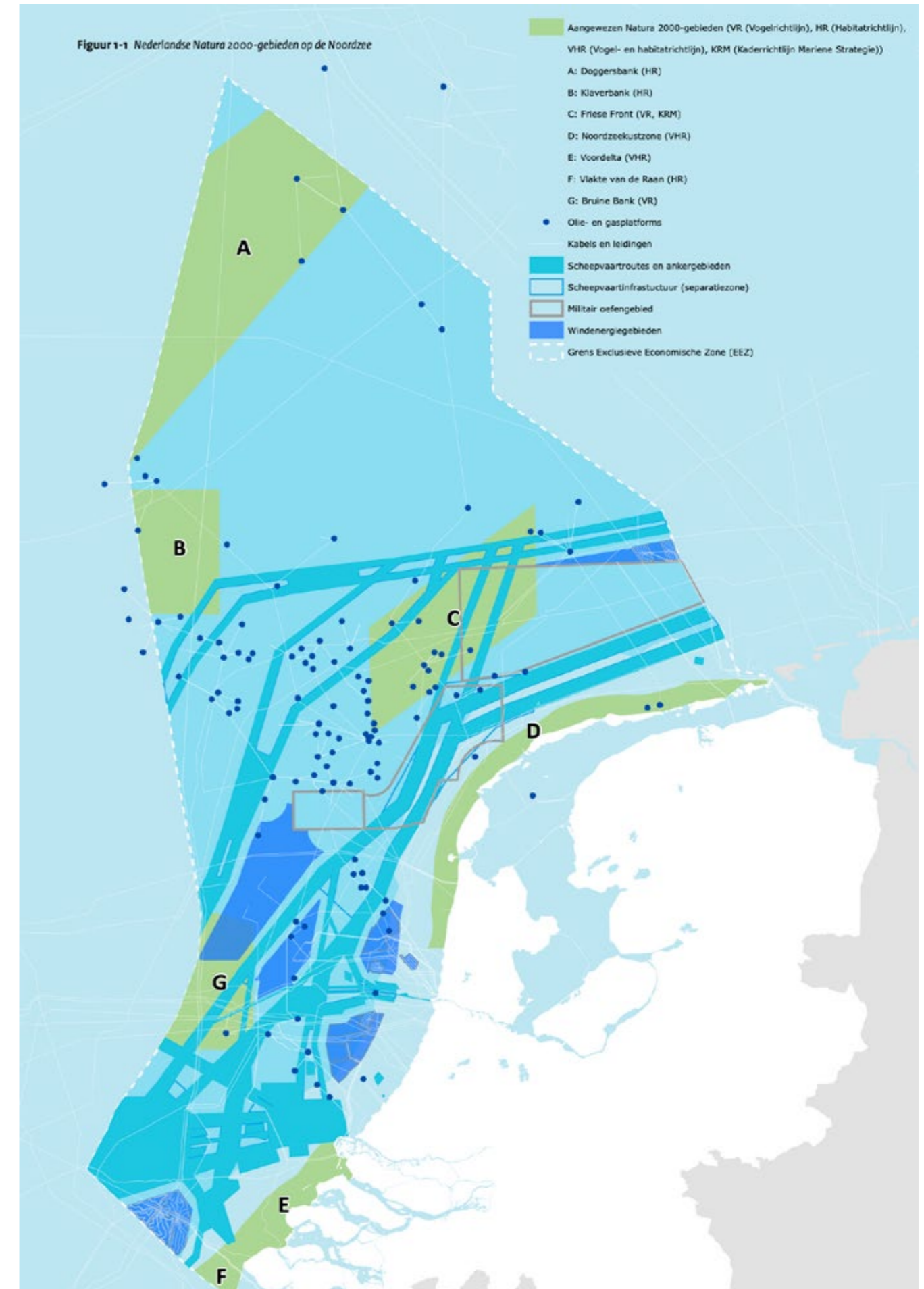
Leeswijzer

De 3 bijzondere natuurgebieden Friese Front, Doggersbank en Klaverbank zijn onderdeel van Natura 2000, een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Hierbinnen werken verschillende Europese landen samen om onze natuur divers en gezond te houden. Friese Front, Doggersbank en Klaverbank liggen op de Noordzee, in de Nederlandse exclusieve economische zone (EEZ). Ze hebben alle unieke kwaliteiten die het waard zijn om te beschermen.

De Natura 2000-beheerplannen beschrijven verschillende diersoorten en leefgebieden en bevatten doelstellingen voor behoud en kwaliteit, om zowel de gebiedsgrootte als de gezondheid van de natuur te waarborgen. De beheerplannen streven naar een goede balans tussen natuur en menselijke activiteiten, door spelregels te formuleren en doorlopend onderzoek te doen. En waar nodig te handhaven.

In deze samenvatting worden de unieke kwaliteiten van de 3 gebieden beschreven. Ook vindt u een overzicht van de voorwaarden, maatregelen en richtlijnen die hier gelden.

Dit is een samenvatting van 3 individuele beheerplannen voor de gebieden Friese Front, Doggersbank en Klaverbank. Kijk voor meer informatie over Natura 2000, de rol van Rijkswaterstaat binnen het beheer en de volledige beheerplannen (inclusief een lijst met maatregelen per activiteit) op RWSnatura2000.nl.



Friese Front

Het Friese Front is een open zeegebied en ligt op zo'n 75 kilometer van de Nederlandse kust. Hier lopen de diepe zandgronden van de zuidelijke deel van de Nederlandse Noordzee over in de diepere slibbodems die in het noordelijke deel van Nederlandse Noordzee voorkomen.

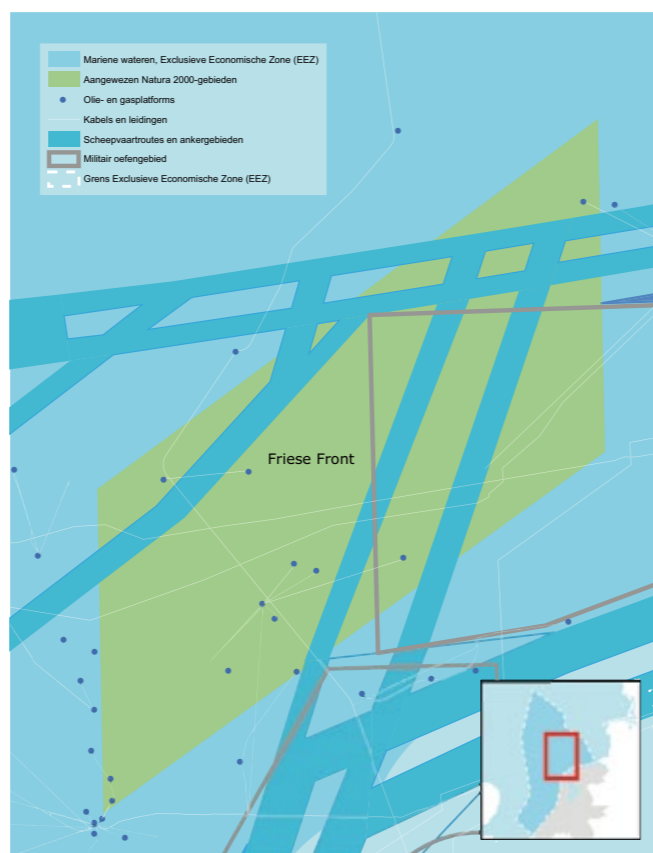
In dit overgangsgebied komen zeestromingen samen, waardoor de omstandigheden optimaal zijn voor de groei van algen. Als deze algen doodgaan, zakken ze naar de bodem. Dit heet een algenregen. Van deze algenregen eten veel bodemdieren en vissen. Hierdoor ontstaat voor zeezoogdieren én zeevogels een smakelijk buffet. Daarom levert het Friese Front voedsel voor veel verschillende zeedieren.

Zorg goed voor de zeekoet

Het Friese Front is aangewezen als Natura 2000-gebied voor de zeekoet. Volwassen mannetjes en hun jongen verblijven er in grote getale tijdens hun ruiperiode in de nazomer. Dan verliest het mannetje zijn veren om vervolgens nieuwe veren aan te maken. De jongen krijgen hier hun eerste verenkleed. Een zeekoet in de rui kan niet vliegen. Omdat er op het Friese Front genoeg voedsel is, is het een ideale verblijfplaats. In deze kwetsbare periode moet verstoring door menselijk gebruik zoveel mogelijk worden voorkomen.

Doelstellingen in dit gebied

De Natura 2000-doelstellingen richten zich op het behoud van de grootte en de kwaliteit van het leefgebied binnen het Friese Front van de in het gebied jaarlijks terugkerende zeekoeten.



Zeekoeten op de kolonie (foto: Peter Heslenfeld)

Varen in en rondom het Natura 2000-gebied

(maatregelen gelden van juli tot en met oktober)

Friese Front

- Scheepvaart**
 - Blijf zoveel mogelijk in de scheepvaartroutes varen
 - Vermijd het natuurgebied zo veel mogelijk
 - Kies de kortste route (als varen door het gebied noodzakelijk is)
 - Vaar om groepen zeekoeten heen
 - De hoeveelheid schepen en het vaargedrag worden gemeten
- Informatie**

Schepen worden geïnformeerd over de aanwezigheid van zeekoeten, hoe deze te herkennen en over het gevolg van verontreinigingen
- Laat niets achter in het water**

(ook geen toegestane lozingen)
- Werkverkeer**

Van én naar de platforms van de mijnbouw vaart werkverkeer zoveel mogelijk buiten de periode juli tot en met oktober

Overzicht

Doggersbank

Het Natura 2000-gebied Doggersbank ligt in het uiterste noordwestelijke puntje van de Nederlandse Noordzee, zo'n 275 kilometer ten noordwesten van Den Helder. Het Nederlandse deel van de Doggersbank is onderdeel van een 300 kilometer lange zandbank. Die strekt zich uit over een totale oppervlakte van ongeveer 25.000 vierkante kilometer. Een gigantisch gebied dus. De zandbank ligt in de EEZ gebieden van het Verenigd Koninkrijk, Nederland, Duitsland en Denemarken. Nederlandse Natura 2000-gebied ligt daarom aan de grens van de Doggersbank natuurgebieden van het Verenigd Koninkrijk en Duitsland.

Bijzonder aan de Doggersbank is dat de zandbodem weliswaar altijd onder water staat, maar op veel plekken erg ondiep is. Deze combinatie zorgt voor een rijke natuur. Zo leggen onder andere schol, wijting en kabeljauw er graag hun eitjes. Vogels als papegaaiduikers en jan-van-genten zoeken hier naar voedsel. Net als haaien, roggen en zeezoogdieren zoals bruinvissen, witsnuitdolfijnen, dwergvinvissen en gewone en grijze zeehonden. Ook komt de noordkromp voor in het gebied. Dit schelpdier kan honderden jaren oud worden.

Doelstellingen in dit gebied

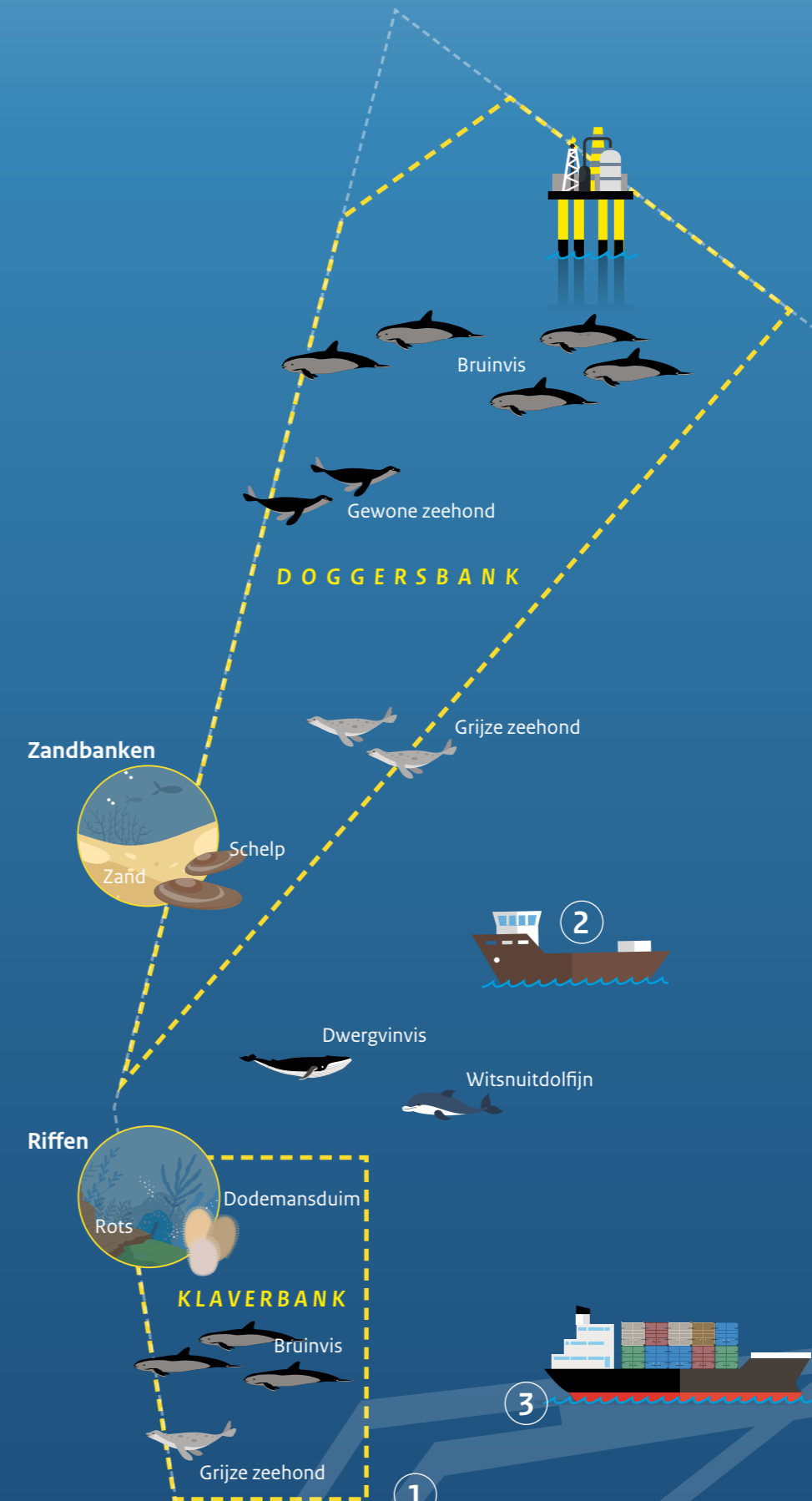
De Natura 2000-doelstellingen voor de Doggersbank richten zich op het verbeteren van de kwaliteit van het hele leefgebied van deze permanent overstroomde zandbank. Voor de bruinvis, gewone zeehond en grijze zeehond richt het beheerplan zich op behoud van de omvang en kwaliteit van het leefgebied. Dit geldt ook voor de grootte van de populatie, dat wil zeggen het aantal dieren in het leefgebied.



Varen in en rondom het Natura 2000-gebied

(maatregelen gelden het hele jaar)

Klaverbank en Doggersbank



1

- Blijf zoveel mogelijk in de scheepvaartroutes varen
- Vermijd het natuurgebied zo veel mogelijk
- Kies de kortste route (als varen door het gebied noodzakelijk is)
- De hoeveelheid schepen en het vaargedrag worden gemeten

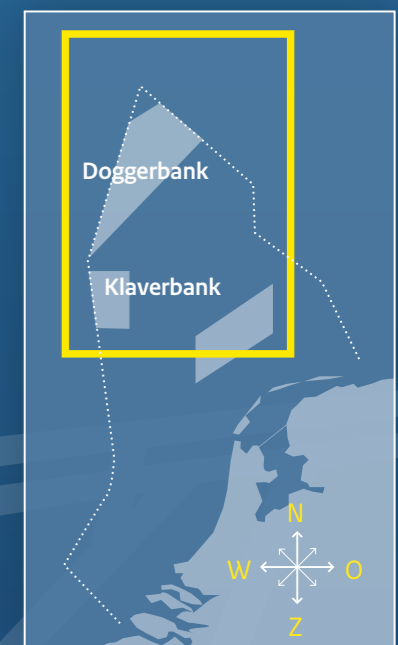
2

Informatie
Schepen worden geïnformeerd over de aanwezigheid van zeezoogdieren, hoe deze te herkennen en over het gevolg van verontreinigingen

3

Laat niets achter in het water
(ook geen toegestane lozingen)

Overzicht





Kokerworm (foto: Udo van Dongen)

Klaverbank

De Klaverbank is bijzonder vanwege de verschillende bodemtypen. Hierdoor komen er veel soorten bodemdieren voor die niet in de grotendeels zandige bodem in de rest van onze Noordzee leven. Daarnaast is het gebied van belang voor zeezoogdieren, zoals bruinvissen en zeehonden. Het gebied ligt op zo'n 160 kilometer noordwestelijk van Den Helder.

In het gebied Klaverbank wisselen grof grind en stenen elkaar af met zandbodems en aan de zuidwestelijke kant doorkruist de diepe, slibrijke Botney Cut het gebied. Die diversiteit trekt veel bodemdieren aan. Mede daarom leven er in en op de bodem van de Klaverbank de meeste soorten bodemdieren per hectare van de hele Nederlandse Noordzee. Ook trekt het heldere water bijzondere bodemdieren aan zoals de dodemansduim, een zachte koraalsoort en de wulk, de grootste huisslaksoort uit de Noordzee. Maar ook vissen als de dwergzeedonderpad en zuignapvis leven tussen het grove grind en op de stenen.

Een gewild buffet

Voor haring, verschillende soorten roggen en kabeljauw is de Klaverbank een kraamkamer. Zij zetten hier hun eieren af. Gedurende het hele jaar bezoeken verschillende zeevogels het gebied, waaronder grote jager, jan-van-gent, alk en zeehoop. Zeezoogdieren, zoals bruinvis, zeehond en dwergvinvis, komen op de Klaverbank om naar eten te zoeken.

Doelstellingen in dit gebied

In het gebied Klaverbank is de Natura 2000-doelstelling om van de leefomgeving (habitat) 'riffen van open zee' de grootte van het gebied te behouden en de kwaliteit te verbeteren. Voor de diersoorten bruinvis, gewone zeehond en grijze zeehond is de doelstelling voor het behoud van zowel de omvang en kwaliteit van hun leefgebied als behoud van de populatiegrootte van deze soorten.



Zuignapvisje (foto: Udo van Dongen)

Natuurbescherming op de Noordzee

Voorwaarden, maatregelen en richtlijnen

We moeten zuinig zijn op onze Noordzee. De voorwaarden en maatregelen in deze beheerplannen richten zich daarom op zoveel mogelijk rust in de gebieden. Maar daarbij willen we ook ruimte blijven bieden voor menselijke activiteiten.



In de Noordzeegebieden van deze beheerplannen is een aantal sectoren actief, zoals scheepvaart en visserij. Ook wordt er gas gewonnen en doen de Marine en Luchtmacht in het Friese Front af en toe oefeningen op het water of in de lucht. Verder liggen er kabels en leidingen in de zeebodem. Deze hebben onderhoud nodig. In de volgende alinea's lichten we toe in welke situaties vergunningen wel en niet verplicht zijn en voor welke activiteiten vrijstelling wordt verleend.

Activiteiten worden getoetst aan de Wet natuurbescherming om te kijken of ze effect hebben op de beschermde natuur in de gebieden. Niet alle activiteiten hebben een vergunning nodig onder deze wet. Daarom gelden er verschillende regels in de gebieden.

Geen vergunning nodig

Er zijn activiteiten op zee die geen vergunningplicht hebben. Voorbeelden zijn de beroepsscheepvaart en rampenbestrijding. Van deze activiteiten is echter niet uit te sluiten dat deze invloed hebben op de natuurdoelstellingen. Deze activiteiten kunnen bijvoorbeeld voor verstoring of verontreiniging zorgen. Daarom zijn voor deze activiteiten maatregelen opgesteld. In de beheerplannen zijn bijvoorbeeld richtlijnen voor scheepvaart opgenomen, die zorgen dat schepen zo veel mogelijk rekening houden met de beschermde natuur. Bijvoorbeeld door in de vaarroutes te blijven varen en geen afvalwater te lozen in de gebieden.

Vergunningen verplicht

Voor activiteiten waarbij een negatief effect op de doelstellingen niet uit te sluiten is, blijft een vergunning voor de Wet natuurbescherming verplicht.

Vrijstellingen vergunningsplicht

Dan zijn er ook nog de activiteiten die onder de Wet natuurbescherming vergunningplichtig zijn, maar die in de beheerplannen vrijstelling krijgen. Sommige activiteiten moeten daarvoor eerst voldoen aan bepaalde voorwaarden die in de beheerplannen zijn opgenomen. De voorwaarden zorgen voor zoveel mogelijk rust in de gebieden en borgen de natuurdoelen, terwijl er toch ruimte blijft voor deze activiteiten.

Visserij

Voor de visserij buiten de 12-mijlszone gelden aparte regels. Het GVB (het Europees Gemeenschappelijk Visserijbeleid) is verantwoordelijk voor de vergunningen. De beheerplannen verwijzen uitsluitend

naar deze internationale maatregelen, in Nederland bewaakt door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Zij houden ook rekening met de doelstellingen van deze beheerplannen. Bepaalde delen van de gebieden worden gesloten voor de internationale visserij om bij te dragen aan het behalen van de natuurdoelstellingen.

Vergunningen en activiteiten

In dit overzicht staan alle activiteiten die met of zonder vergunning zijn toegestaan. Voor sommige activiteiten bestaat een vrijstelling van de vergunningsplicht onder bepaalde voorwaarden.

Met vergunningsplicht

- Seismisch onderzoek
- Nieuwe boringen mijnbouw
- Delfstoffenwinning
- Schietactiviteiten van de Luchtmacht
- Aanleg en verwijdering van kabels en leidingen
- Projectmatig onderzoek en monitoring

Zonder vergunningsplicht

- (Beroeps)scheepvaart
- Rampenbestrijding
- Incidentenaanpak

Vrijstelling van vergunningsplicht onder voorwaarden

- Normale bedrijfsvoering mijnbouw
- Schietactiviteiten van de Marine
- Ruimen van explosieven
- Echosurvey
- Militair gebruik van sonarsystemen
- Onderhoud van markeringen, kabels en leidingen
- Regulier onderzoek en monitoring



Noordzeekrab, octopus en dodemansduim (foto: Udo van Dongen)

Communicatie en draagvlak

De Natura 2000-gebieden in de Noordzee liggen ver van de kust. Hierdoor is toezicht houden op en handhaven van de voorwaarden, maatregelen en richtlijnen lastig. Mensen zijn voornamelijk zelf verantwoordelijk voor het naleven van de regels. Om ze hierbij te helpen, is goede voorlichting en communicatie van belang.

Voor een breed draagvlak bij gebruikers is goede voorlichting noodzakelijk. Hoe meer mensen bekend zijn met de (redenen voor) gebruiksbeperkingen, hoe meer dit bijdraagt aan het begrip. De beheerder gaat hiervoor actief in gesprek met gebruikersorganisaties. Naast het delen van de voorwaarden en maatregelen voor activiteiten in het gebied, maken zij ook afspraken over de naleving. Dit zorgt voor duidelijkheid en begrip aan beide kanten.

Pas als daarna blijkt dat de voorwaarden niet nageleefd worden, zullen de toezichthouders en bevoegde instanties handhaven. Communicatie, toezicht en handhaving zijn verder uitgewerkt in het uitvoeringsplan communicatie en de toezicht- en handavingsplannen.



Onderzoek en monitoring

Om te toetsen of de doelstellingen behaald worden, zijn goed onderzoek en goede monitoring van belang. Door zoveel mogelijk gegevens te verzamelen, wordt het inzichtelijk of (en in welke mate) de voorwaarden en maatregelen voor het gebruik bijdragen aan een gezonde, rustige leefomgeving voor de diersoorten en het behoud van de beschermde leefgebieden.

De komende jaren wordt gewerkt aan het krijgen van duidelijkheid over de ontwikkeling en kwaliteit van de beschermde soorten en leefgebieden en de invloed van verschillende activiteiten hierop. In hoeverre de maatregelen een positieve bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen, wordt daarbij ook in beeld gebracht. De verwachting is dat er zo aan het einde van de beheerplanperiode meer duidelijk is over het al dan niet behalen van alle doelstellingen voor de 3 gebieden. Het effect van de maatregelen op het bodemleven zal zich pas na lange tijd tonen. Ook is het nog onduidelijk wat de ontwikkeling, de kwaliteit en het belang van de leefgebieden voor bruinvissen, gewone zeehonden en grijze zeehonden is. Door verbeterde monitoring en analyse is de verwachting dat hier in de volgende beheerplanperiode meer duidelijkheid over gaat ontstaan.

Methode

Alle beschermde diersoorten en habitattypen in deze gebieden worden gemonitord. Dat geldt ook voor de implementatie van de maatregelen. Deze gegevens worden gebruikt om te evalueren of en in hoeverre de voorwaarden en maatregelen bijdragen aan het behalen van de doelstellingen. Ook activiteiten door gebruik van scheepvaart, olie- en gaswinning en visserij worden gemonitord. In het uitvoeringsplan monitoring zijn de monitoringsactiviteiten en onderzoeken uitgewerkt. Dit plan kan gedurende de beheerplanperiode worden aangevuld of aangepast als dat nodig is.

Betrokkenen

De beheerplannen zijn tot stand gekomen in afstemming met vertegenwoordigers van de mijnbouwsector, (plezier)scheepvaart, natuurorganisaties, beroepsvisserij en betrokken overheden. De bijdragen van betrokkenen zijn van grote waarde gebleken voor zowel de inhoud van de beheerplannen als voor het benodigde draagvlak voor maatregelen en toezicht. Daarmee ontstond een breed perspectief, met ruimte voor zowel natuur als (economische) activiteiten.

